

STARPTAUTISKA ETNOLOGU KONFERENCE VIĻŅĀ 2013. GADA 24.–25. OKTOBRĪ

2013. gada rudenī – 24. un 25. oktobrī Viļņā notika Lietuvas vēstures institūta organizēta starptautiska konference “*The Self and the Other in Contemporary Research*” (“Savējie un citi mūsdienu pētījumos”). Tajā piedalījās pētnieki no Lietuvas (Lietuvas vēstures institūts, Klaipēdas Universitāte, Kauņas Vītauta Dižā universitāte, Lietuvas Universitāte, Lietuvas Mūzikas un teātra akadēmija u.c.), Baltkrievijas (Nacionālās zinātņu akadēmijas Baltkrievijas kultūras, valodas un literatūras studiju centrs), Polijas (Etnoloģijas un kultūras antropoloģijas institūts Poznaņā), Vācijas (Freiburgas Universitāte) un Latvijas (LU Latvijas vēstures institūts). Latviju pārstāvēja LU Latvijas vēstures institūta pētnieces Ilze Boldāne un Anete Karlsonē.

Konference bija kā turpinājums akadēmiskajās aprindās notiekošajām etnologu un sociālo un kultūras antropologu diskusijām par šo nozaru definīciju un attīstību, pētnieciskajām metodēm un etnogrāfijas jautājumiem. Kā norādīja pasākuma organizatori, mūsdienu plurālisma pasaulē etnoloģijas un antropoloģijas pētījumi ir pakļauti jaunai pārvērtēšanai. Neoliberalisms, postmodernās ideoloģijas un ekonomiskās dzīves stratēģijas neapšaubāmi ietekmē akadēmiskās dzīves attīstību. Informācijas tehnoloģiju, migrācijas, kapitāla plūsmas un monolīto sabiedrību sairšanas rezultātā sociālās un kultūras antropoloģijas un etnoloģijas studijās skatījumā uz “mēs” un “viņi” notiek pārmaiņas.

Konferences organizētāji rosināja pievērsties tādiem jautājumiem kā: kāda veida etnoloģijas un antropoloģijas disciplīnas plašākā nozīmē būtu vajadzīgas? Kādas idejas un stratēģijas veido etnoloģijas un antropoloģijas pamatu starpkaru posmā, padomju varas gados un mūsdienās? Kāda veida pētnieciskās metodes starptautiskajās un Lietuvas akadēmiskajās aprindās visprecīzāk var atklāt sabiedrības, kopienas un/vai indivīda attieksmi pret etniskumu, kultūru, sociālo vēsturi un konceptu par dalījumu kategorijās “savs” un “citi”.

Referentu ziņojumi konferencē bija par šādām jautājumu grupām:

- Etnoloģiskās un antropoloģiskās pētnieciskās metodes šo disciplīnu pastāvēšanas laikā;
- Kas ir kopīgs un atšķirīgs šo divu radniecīgo disciplīnu akadēmiskajā koncepcijā, kā tiek skatīti jēdzieni “savs” un “citi”;
- Etnoloģijas kā metodes vai metodoloģijas īpatnības, veids, kā tās tiek izmantotas, disciplīnai raksturīgais vai starpdisciplinārais ekspedīciju, etnogrāfisko pierakstu un vēstures un folkloras stāstījumu raksturs.

Konferences atklāšanas plenārsēdē lekciju “Pret jēdziena “antropoloģiski pareizs” konformismu: gūtā pieredze, mācoties no hermeneitikas studijām” nolasīja prof. Kristiāns Džordano (*Cristian Giordano*) no Freiburgas Universitātes. Otrās dienas plenārsēdes īpašais viesis – Starptautiskās etnoloģu un folkloristu biedrības (SIEF) iepriekšējā sasaukuma prezidents profesors Ulrihs Kokels (*Ullrich Kockel*) no Heriota–Vata Universitātes Edinburgā diemžēl nebija varējis ierasties.

Konferences darbs bija organizēts vienlaikus vairākās sekcijās. Liekā daļa no tām notika lietuviešu valodā, bez tulkojuma nodrošinājuma. Interesējošos ziņojumus palīdzēja saprast blakus sēdošie Lietuvas kolēģi. Dažās sekcijās darba valoda bija angļu, tāpat kā rīta kopīgajās plenārsēdēs un dienas noslēguma diskusijās.

Polijas etnoloģis profesors Valdemārs Kuļigovskis (*Waldemar Kułigowski*) no Poznaņas Etnoloģijas un kultūras antropoloģijas institūta nolasīja referātu ““Mēs” un “viņi” nacionālajās himnās. Centrāleiropas piemēri”. Savukārt pētnieks Dr. Sarhejs Sakuma (*Siarhei Sakuma*), kas pārstāvēja Nacionālās zinātņu akadēmijas Baltkrievijas kultūras, valodas un literatūras studiju centru, iepazīstināja klausītājus ar ziņojumu “Austrumu kultūras elementi mūsdienā Baltkrievijā”. Dr. Jurijs Vnukoviča (*Yury Vnukovich*), kurš arī pārstāvēja Baltkrievijas kultūras, valodas un literatūras studiju centru, referāts ““Savējie” un “svešie” lietuvieši no slāvu skatpunkta Viļņas reģionā” bija veltīts starpetniskajām attiecībām. Ārpus Bulgārijas strādājošā un studējošā pētniece Dr. Svetoslava Tončeva (*Svetoslava Toncheva*), kura pārstāvēja Bulgārijas Zinātņu akadēmijas Etnoloģijas un folkloras studiju institūtu un Etnogrāfijas muzeju, uzstājās ar referātu “Etnoloģijas un antropoloģijas pētnieciskās metodes jauno reliģisko kustību studijās”.

LU Latvijas vēstures institūta pētniece Dr. hist. Ilze Boldāne konferencē piedalījās ar referātu “Latviešu etniskie stereotipi: izziņa, metodes, iespējas”. Savukārt šī institūta pētnieces Dr. hist. Anetes Karlsones ziņojuma tēma bija “Etniskuma veidošana: nacionālais tērps – konstrukcija vai rekonstrukcija?”.

Konferences noslēguma apaļā galda diskusijā tika aktualizēts jautājums par iespējamo disciplīnas nosaukuma maiņu no “etnoloģija” uz “antropoloģija”, ar pēdējo saprotot sociālo vai kultūras antropoloģiju. Diskusiju gaitā tomēr neradās pārliecība, ka lietuviešu kolēģu iecerētā nozares terminoloģijas maiņa ir kas vairāk nekā tikai “ārējās izkārtnes” nomaiņa. Tomēr jāatzīst, ka Lietuvas vēstures institūta darbojas spēcīgs un salīdzinājumā ar LU Latvijas vēstures institūtu daudzskaitlīgs Etnoloģijas nodaļas pētnieku kolektīvs, kas sagatavo publikācijas plašā tematikā.

Konferenci organizēja Lietuvas etnologu darba grupa – *Laimute Anglickienė, Romualdas Apanavičius, Rimantas Balsys, Donatas Brandišauskas, Auksuolė Čepaitienė, Darius Daukšas, Vida Savoniakaitė, Žilvytis Šaknys, Vytautas Tumėnas* – ar Lietuvas Zinātnes padomes atbalstu.

Pēc konferences tapa zināms, ka rasts finansiālais atbalsts, lai konferencē nolasītos referātus, pārstrādātus zinātnisko rakstu formātā, publicētu divos krājumos. Viens no tiem apkopos publikācijas par etnoloģijas metodoloģiju, izmaiņām tajā un historiogrāfiju, otrs būs veltīts kultūrai. Tie ir: atsevišķs iepriekš recenzējams zinātnisko rakstu krājums “*The Self and the Other in Contemporary Research*” (teksts lietuviešu un angļu valodā) un periodisks zinātnisks žurnāls “*Tradīcijas ir darbatīs*”, kurš kopš 2009. gada ir iekļauts starptautiskajā datubāzē INDEX COPERNICUS ([http:// journals.indexcopernicus.com](http://journals.indexcopernicus.com)).

Anete Karlsonē